

For Elly Stormer-Vadseth er maneten en inngang til å utvide våre relasjoner til omgivelsene våre. I sin første soloutstilling i Norge, «Sensate sea bodies; past, present, future» i Asker Kunstforening, reflekterer hun over den mer enn 500 millioner år gamle skapningens kroppslige intelligens.

Manetens leksjoner

Tekst av Eirik Zeiner-Henriksen

Glatte, transparente kroppar driver ensomt gjennom endeløse vannmasser, og de lange tentaklene forgreiner seg ut over de store billedflatene som henger ned fra tak og vegger i Asker Kunstforening. De mange fotografiene i utstillingen åpner opp for et nytt blikk på disse mystiske organismene, som i sin ferd gjennom havstrømmene virker fremmede, egenrådige og majestetiske.

I videoverket *Sensate Drifter(s)* har Stormer-Vadseth på en spesialsydd, rosa våtdrakt laget sammen med biomedisiner og tekstilkunstner Lilly Alice Steffensen. Drakten har utgangspunkt i manetens elastiske hud, og beskytter henne der hun svømmer sammen med den nordlige brennmaneten og dens sviende tråder. Stormer-Vadseth involverer ofte seg selv og menneskekroppen i møtet med naturen og andre vesener, en strategi hun omtaler som en performativ bevegelsesforskning.

Pandemi – En inngangsport til en ny verden

Utstillingens fokus på andre arters perspektiver samsvarer med den spesielle perioden som oppsto våren 2020, da en mikroskopisk organisme snudde verden på hodet og kraftig reduserte den menneskelige aktiviteten på jorden. Stormer-Vadseth forteller at pandemien har forsterket hennes refleksjoner rundt hva vi kan lære av naturen og dens form for intelligens, mye takket være de uante konsekvensene av de omfattende politiske endringene som har blitt vedtatt.

– I mitt nærrområde i indre Oslofjord fikk havet og strandkanten mer ro etter at de store fergene og cruisebåtene sluttet å dundre gjennom fjorden. Samtidig klarnet luften opp over byene mange

steder i verden, dyrelivet kom tettere på byene, og vannet ble stadig klarere, som i Venezia, der blant annet en stor manet ble observert propellerende ensom gjennom kanalene, forteller hun.

Stormer-Vadseth lot seg inspirere blant annet av den indiske forfatteren og tenkeren Arundhati Roy i arbeidet med utstillingen. Roy skrev i april om hvordan pandemier historisk har presset oss til å bryte med det eksisterende, og hvordan også denne situasjonen kan fungere som en inngangsport til en ny verden.

– Bildene er for meg en inngang til å tenke og spekulere i nye mulige forbindelser og verdener.

Et nødrop fra havet

Vi forbinder ofte brennmaneten med fare og ubehag, og Stormer-Vadseth forteller at også hun har et sterkt minne fra barndommen av å ha blitt brent over hele kroppen etter en uheldig svømmetur. Et nytt og inntrykksfullt møte forrige høst ga henne derimot en ny interesse for maneter.

– Tusenvis av maneter kom brått opp fra dypet og drev med havstrømmene inn mot strendene i Oslofjorden. Fjorden skiftet farge og ble en geleaktig masse, hudlignende som en membran i flere nyanser av gult, rødt, oransje og blått. Jeg begynte etterhvert å studere fenomenet gjennom kamera-linsen, og nede i dypet fanget kameraet både levende maneter, urgammelt organisk materiale i form av olje, og organisk plantemateriale fra skogen rundt. Alle disse materiene – levende og døde, fløt på vannoverflaten og lignet kosmiske konstellasjoner.

Maneter er flercellede dyr som har eksistert i havet i mer enn 500 millioner år. De har svømt og

Foto: Ole Erik Løvold

Over og nede til venstre:
Elly Stormer-Vadseth.
Cosmologica Temporal.
2019

Høyre: Stillbilde fra
videoperformansen
Sensate Drifter(s). 2020

drevet gjennom alle verdens vannmasser, opp og ned av dypet, lenge før fiskene, dinosaurene og menneskene oppsto. Der andre arter forsvinner eller migrerer, vedvarer ofte manetens tilstedeværelse. Stormer-Vadseth forklarer at mange maneter er svært gode til å tilpasse seg temperaturøkninger, endrede levevilkår og andre forurensninger, som plast i havet.

– I kontrast til menneskets biologi har ikke maneten en sentrert hjerne, og dens overlevelsessevne kan derfor ikke spores til et intellekt, slik vi forstår det ut fra vestlig kultur og forskning. I stedet tenker jeg at maneten heller gir uttrykk for en utvidet kroppsliggjort og intuitiv intelligens i syklisk kontakt med sine omgivelser. Jeg er interessert i hva mennesket kan lære av den myke maneten, dens overlevelseskoreografier, dens akvatiske kosmologiske perspektiver og dens mystiske oppblomstringer i marine økosystemer.

Havet er i likhet med universet i liten grad utforsket, men går gjennom store klimaendringer langt utover det vi mennesker forstår. Stormer-Vadseth ser de plutselige oppblomstringene av maneter i verdens hav og fjorder som et tegn på økosystemer i ubalanse, eller som en form for nødsignaler fra havet.

– Det fokuseres hovedsakelig på hvordan vi kan fjerne eller kontrollere manetene hvis de øker, men maneten er ikke problemet. Den er et symptom på ubalansen skapt av menneskers handlinger over tid. Gjennom en fantasifull tilnærming ønsker jeg å lære fra manetens tilknytning til større økologiske rytmer og sykluser, og dens form for intelligens.

Vann og feminisme

Stormer-Vadseth er halvt amerikansk og har nylig vendt hjem til Norge etter å ha tilbragt de siste seks årene i USA, der hun i 2018 fullførte sin tverrfaglige MFA med fordypning i nye medier og performance på School of The Museum of Fine Arts på Tufts University i Boston. Etter studiet fikk hun et ettårig stipend for å undervise i videokunst og installasjon, og å arbeide i et eget atelier. Studiene har gitt henne muligheten til å utforske perspektiver og forskningsmetoder innenfor forskjellige retninger av filosofi, humaniora, kunstteori og teologi. Stormer-Vadseth forteller at hun særlig interesserer seg for økofeminisme, som en kollektiv samfunnskraft.

– Økofeminister trekker linjer mellom undertrykkelse av naturens intelligens og undertrykkelse av kvinners og urfolks kunnskaper, kropp og perspektiver. Det er en historisk forståelse av hvordan kunnskap blir vedtatt som «rasjonell», eller sann i en gitt kontekst. Gjennom et flerkulturelt, økofeministisk fellesskap føler jeg en kraft i arbeidet mot utvidede, kollektive tankeganger som understreker behovet for å koble seg tilbake på naturen.

Samtidskunstens økte fokus på økologi og spekulative relasjoner til andre vesener er ofte sterkt knyttet til nyere kunstteori med et filosofisk og akademisk bakteppe. Det bugner av bøker i Ellys studio ved havet på Nærnes i Asker, og i tillegg til litteratur om hav, sopp, planter og kropp, befinner mye seg tematisk rettet mot skjæringspunktet mellom økologi og feminisme. Arbeidene hennes har tydelig en relasjon til disse teoretiske strømningene, samtidig som de har et visuelt og kroppslig uttrykk som er veldig tilgjengelig.

– For meg er det viktig at arbeidene mine er tilgjengelige for et bredt publikum, og derfor jobber jeg med kroppen, relasjoner og bevegelse, som er universelt. Alle har vi relasjoner til hverandre og andre vesener, og jeg forsøker å intensivere disse relasjonene sanselig gjennom bevegelse, lyd, bilde, rom og oppfattelse av tid.

– I arbeidet med denne utstillingen har jeg vært spesielt opptatt av nyere perspektiver innenfor kritiske havstudier, som dreier seg om utvidelsen av vår forståelse av hvordan havet er en levende og i stor grad ukjent masse som inneholder et komplekst nettverk av akvatiske forbindelser i kontinuerlig forandring. Her veves historiske mønstre og forståelser av havet sammen med den nåværende situasjonen, og det tegnes spekulative hav-fremtider i lys av klimaendringene. I dialog med disse teoriene jobber jeg med naturen i nærområdet mitt, og trekker linjer til større økologiske nettverk globalt.

Som en videre fordypning i vann og feminisme vil Stormer-Vadseth denne høsten ta del i det kuratoriske prosjektet «Hydrofeminism», initiert av kurator Vibeke Hermanrud på Kunstplass Contemporary Art Oslo. Siden mai 2020 har hun også vært en del av arbeidsgruppen CLIMATA: «Capturing Change at a time of Ecological Crisis», som er et residency-program arrangert av PRAKSIS, utviklet av lydkunstner Lasse M. Riek og andre samarbeidspartnere. De skal ha flere kunstneriske samarbeidsprosjekter og publikasjoner rundt økologi og lyd, høsten 2020 og våren 2021.

– Jeg fortsetter nå å jobbe med manetens og menneskets kropp, fysiske perspektiver og sammenflettinger. Dette blir et langvarig prosjekt, ettersom det tar tid å bygge nye relasjoner med andre dyr. Jeg vil jobbe videre med øko-koreografi i vann, og jobbe mer med video og performance. Sammen med produsentene Blekksprut1 jobber jeg også eksperimentelt med et stedsspesifikt «Utvidet virkelighet»-verk på Sjøstrand i Asker, som vil bli vist i september. Gjennom en app vil de som besøker stranden, kunne bevege seg gjennom ulike scener og møte på ulike maneter i landskapet som imaginært har steget opp fra vannet.